

Vergaderjaar 2014–2015

32 175

Huwelijks- en gezinsmigratie

Nr. 56

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VEILIGHEID EN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 19 mei 2015

Inleiding

Het kabinet heeft in het regeerakkoord aangekondigd dat mogelijke schijnhuwelijken effectief worden tegengegaan. De overheid is terughoudend in het oordelen over de echtheid van een huwelijk, maar helaas wordt in de praktijk ook misbruik gemaakt van de regelgeving met het doel om verblijfsrecht in Nederland te verkrijgen. Er is dan sprake van migratiefraude. In mijn brief van 25 april 2014¹ heb ik toegezegd u nader te informeren over de stand van zaken van de aanpak van schijnhuwelijken. Met deze brief doe ik deze toezegging gestand en bericht ik u tevens over de recente actiedagen.

Een schijnhuwelijk² is een huwelijk dat primair tot stand is gebracht om toegang tot, of verblijf in, Nederland te krijgen of te behouden.³ Ook kunnen financiële motieven van de partners en eventuele derden, die het verblijf faciliteren, een belangrijke rol spelen bij het aangaan van een schijnhuwelijk. Soms kunnen andere sociale relaties (vriendschap, familiebanden, sociale druk) een reden zijn om een schijnhuwelijk aan te gaan. Ook worden partners soms gedwongen een schijnhuwelijk aan te gaan.

Maatschappelijke gevolgen

Door een schijnhuwelijk aan te gaan, worden toelatingsregels omzeild. Daarmee leiden schijnhuwelijken tot een aantasting van de integriteit van ons toelatingssysteem. Het faciliteren en aangaan van schijnhuwelijken

¹ Kamerstuk 32 175, nr. 52.

² Daar waar ik in deze brief spreek over schijnhuwelijken, bedoel ik ook schijnrelaties.

³ Het WODC doet onderzoek om de verschijningsvormen van schijnhuwelijken en de omvang van de problematiek in Nederland verder in kaart te brengen. Het onderzoeksrapport verschijnt in het najaar van 2015.

kan bovendien gepaard gaan met criminele activiteiten, zoals mensen-smokkel en mensenhandel. Schijnhuwelijken maken daarmee ook slachtoffers. Verder kosten schijnhuwelijken onze gemeenschap geld. Diegenen die op grond van een schijnhuwelijk verblijfsrecht in Nederland bemachtigen, kunnen daardoor ten onrechte gebruik maken van sociale voorzieningen en toeslagen. Zij mogen bovendien in Nederland werk verrichten. Werk dat ook door anderen kan worden gedaan. Verder wordt er niet zelden veel geld verdiend aan een schijnhuwelijk. Dit maakt preventie en een stevige aanpak noodzakelijk.

Aanpak

De partners in de vreemdelingen- en strafrechtketen onderkennen het belang van een effectieve aanpak van schijnhuwelijken als onderdeel van de aanpak van migratiefraude. In de gezamenlijke visie op het vreemdelingentoezicht en handhaving wordt dan ook expliciet aandacht besteed aan het effectief tegengaan van schijnhuwelijken. Hierin is aangegeven dat de hoogste prioriteit van het toezicht moet liggen bij de aanpak van criminele vreemdelingen en bij toelating gerelateerde fraude, waartoe schijnhuwelijken worden gerekend. Ik wil benadrukken dat misbruik van de immigratieregels niet wordt getolereerd en dat crimineel gedrag wordt bestraft. Mijn inzet is mensen die overwegen te participeren in een schijnhuwelijk op andere gedachten te brengen.

Om te borgen dat degenen die de regels misbruiken hier daadwerkelijk de consequenties van ondervinden, zet ik in op een gecoördineerde en integrale aanpak van schijnhuwelijken. De landelijke actiedagen tegen schijnhuwelijken laten zien dat de vreemdelingenketen beschikt over de informatie en de instrumenten om schijnhuwelijken te onderkennen en aan te pakken. Deze informatie en instrumenten worden integraal en gecoördineerd gebruikt. Samenwerking in de keten is daarbij cruciaal.

Actiedagen

Op 18 en 19 mei jl. hebben alle partners uit de vreemdelingen- en de strafrechtketen, maar ook de Inspectie SZW en gemeenten, hun krachten gebundeld in een landelijke actie tegen schijnhuwelijken. Tijdens deze actiedagen werkten de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V), de politie, gemeenten, inspectie SZW, en het OM samen en verrichtten in het hele land een aantal gerichte controles naar personen die zich vermoedelijk schuldig maken aan een schijnhuwelijk of dit faciliteren. Door informatie te bundelen en gericht samen te werken zijn 48 zaken aangepakt. Hierbij zijn betrokkenen verhoord, zijn adrescontroles uitgevoerd en zijn negen werkplekken bezocht. Betrokkenen die verdacht worden van criminele activiteiten⁴ worden strafrechtelijk vervolgd. Vreemdelingen die naar aanleiding van de actie hun verblijfsrecht verliezen, zullen worden overgedragen aan de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) om het daadwerkelijke vertrek te organiseren.

Deze actiedagen zijn een goed voorbeeld van de ketenbrede aanpak van migratiefraude. De ketenpartners zullen de resultaten van de actie evalueren en gebruiken om de aanpak van schijnhuwelijken verder te versterken. Eind dit jaar zal ik over de definitieve resultaten van deze actiedagen aan uw Kamer berichten.

⁴ Bijvoorbeeld valsheid in geschrifte.

Eerder bereikte resultaten

De IND boekt al goede resultaten met de aanpak van schijnhuwelijken die worden gesloten tussen derdelanders en in Nederland verblijvende vreemdelingen, die afkomstig zijn uit landen van de Europese Unie. Aan de hand van indicatoren selecteert de IND aanvragen met een verhoogd risico van derdelanders, die op grond van het Unierecht in Nederland willen verblijven bij een EU-burger. De partners worden, gescheiden van elkaar, uitvoerig gehoord over het huwelijk of de relatie. Van het totale aantal geselecteerde «hoog risico» zaken in 2012 werden 120⁵ verblijfsaanvragen afgewezen (74%) omdat sprake was van een schijnhuwelijk. In 2013 waren dit er 180 (62%). In 2014 betrof dit 200 (74%) afgewezen verblijfsaanvragen.

Ook strafrechtelijk worden schijnhuwelijken aangepakt. Recentelijk speelden twee grotere zaken. Op 28 april 2015 zijn er in het onderzoek genaamd Valburg vier (schijn)bruiden voor de rechter in Overijssel verschenen. Het ging hierbij om schijnhuwelijken tussen Nigeriaanse mannen en Nederlandse vrouwen van Antilliaanse afkomst. Drie bruiden zijn veroordeeld tot een taakstraf (uiteenlopend van 150 tot 170 uren) en één bruid werd vrijgesproken. In deze zaak zijn in december 2014 ook al veroordelingen uitgesproken voor vier verdachten. Tegen de vrijspraken van twee verdachten is appèl ingesteld.

Tot slot hebben in de zogenaamde Tweed zaak, waarin vrouwen uit Litouwen gebruikt werden als partner, in april 2014 zes verdachten terecht gestaan. Vijf verdachten zijn veroordeeld, waarvan drie voor het aangaan en regelen van een schijnhuwelijk. De zaken tegen drie andere verdachten uit het onderzoek zijn door de rechter aangehouden voor nader onderzoek.

Europa

In Europees verband zet ik mij eveneens actief in voor een effectieve bestrijding van schijnhuwelijken. Nederland neemt actief deel aan de Expertgroup on the right of free movement of persons (FREEMO) van de Europese Commissie. In deze expertgroep is een handboek schijnhuwelijken opgesteld dat op 26 september 2014 is gepubliceerd en waarover u op 7 november 2014 bent geïnformeerd.⁶ In het handboek is middels actieve Nederlandse inbreng nu opgenomen, dat de definitie van schijnhuwelijken ruimer dient te worden geïnterpreteerd namelijk niet «enkel met het doel om verblijf te verkrijgen», maar «vooral met het doel om verblijf te verkrijgen». Dit geeft de IND meer ruimte om een verblijfsaanvraag af te wijzen in verband met een schijnhuwelijk.

Daarnaast leidt Nederland, onder de paraplu van het European Multidisciplinary Platform Against Crime Threats (EMPACT), een project waarin politiediensten van de Europese lidstaten operationele informatie en best practices over schijnhuwelijken uitwisselen via Europol. Deze gegevensuitwisseling draagt bij aan een uniforme EU-strategie in de aanpak en bestrijding van schijnhuwelijken en aan de identificatie van georganiseerde criminele netwerken. Het uitwisselen van informatie over de wettelijke kaders moet resulteren in aanbevelingen om deze kaders, binnen de geldende wet- en regelgeving in de EU-lidstaten, te harmoniseren en verbeteren.

⁵ Afgerond op tientallen

⁶ http://ec.europa.eu/justice/citizen/files/swd_2014_284_en.pdf en Kamerstuk 22 112, nr. 1929

Gerelateerde onderwerpen

Schijnhuwelijken gaan soms gepaard met mensensmokkel en mensenhandel. Dit kabinet zet zich actief in om zowel mensenhandel als mensensmokkel aan te pakken. In het interdepartementale project Nationaal Verwijsmechanisme Slachtoffers Mensenhandel werken de ministeries van Veiligheid en Justitie, Volksgezondheid, Welzijn en Sport en Sociale Zaken en Werkgelegenheid gemeenschappelijk aan de aanpak van mensenhandel. U ontvangt in de zomer een brief met de laatste ontwikkelingen binnen dit project. Mensenhandel is daarnaast een speerpunt tijdens het Nederlandse voorzitterschap van de Europese Unie in 2016.

De aanpak van schijnhuwelijken is ook een belangrijk onderdeel in de multidisciplinaire aanpak van mensensmokkel in Nederland. Zoals bekend is de aanpak van mensensmokkel een prioriteit van het kabinet. Uw Kamer is onder andere in de brieven van 24 november 2014⁷ en 26 maart jl.⁸, geïnformeerd over de maatregelen om mensensmokkel naar Nederland tegen te gaan.

Eind dit jaar zal ik uw Kamer informeren over de resultaten van het WODC-onderzoek naar schijnhuwelijken en u berichten over de definitieve resultaten van de actiedagen zoals vervolgingen, het intrekken van verblijfsvergunningen en uitzettingen alsmede de lessen die daaruit getrokken worden voor de structurele aanpak van schijnhuwelijken.

De Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie,
K.H.D.M. Dijkhoff

⁷ Kamerstuk 28 638, 127

⁸ Kamerstukken II 2014/15, 19 637, 1959